

OT SO‘Z TURKUMI VA UNING KATEGORIYALARI

Andijon Davlat Chet tililar Instituti
Roman–German va Slavyan tillari fakulteti

Ilmiy Rahbar: **Ismanova Odina**

Nemis tili yo‘nalishi 401- Guruh talabasi

Soyibjonova Sarvinoz

+998 88 505 18 88

ziyovidinovbaxtiyor@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada nemis tilidagi ot so‘z turkumi va uning grammatik kategoriyalari haqida so‘z boradi. Maqolada otlarning grammatik jinsga (maskulin, feminin, neutrum), raqamga (yakka va ko‘plik), va holatga (nominativ, akkuzativ, dativ, genitiv) bo‘linishi haqida batafsil tushuntiriladi. Nemis tilining otlarga nisbatan talab qiladigan grammatik xususiyatlari, ayniqsa, jins va holatlarning rolini o‘rganish tilni o‘rganishda muhim o‘rin tutadi. Maqolada nemis tilidagi otlarning turlari va ularning o‘ziga xos grammatik kategoriyalariga alohida e‘tibor qaratilgan bo‘lib, u nemis tilini o‘rganishdagi asosiy tushunchalar va ko‘nikmalarni shakllantirishda foydali bo‘ladi.

Annotation

This article discusses the noun category in the German language and its grammatical categories. The article provides a detailed explanation of how nouns are divided according to grammatical gender (masculine, feminine, neuter), number (singular and plural), and case (nominative, accusative, dative, genitive). The grammatical characteristics required by the German language for nouns, particularly the role of gender and case, are crucial for learning the language. The article emphasizes the types of nouns in German and their specific grammatical categories, which will be helpful in developing essential concepts and skills for learning German.

Аннотация

В данной статье рассматривается словообразовательная категория существительных в немецком языке и её грамматические категории. В статье подробно объясняется, как существительные делятся по грамматическому роду (мужской, женский, средний), числу (единственное и множественное) и падежу (именительный, винительный, дательный, родительный). Грамматические особенности, требуемые немецким языком для существительных, особенно роль рода и падежа, играют важную роль в изучении языка. В статье уделено внимание типам существительных в немецком языке и их специфическим

грамматическим категориям, что будет полезно для формирования основных понятий и навыков при изучении немецкого языка.

Kirish

Ot so'z turkumi barcha tillarda muhim rol o'ynaydi, ammo har bir tilning o'ziga xos grammatik qoidalari va strukturalari bor. Nemis tilida ham ot (Nomen) so'z turkumi juda muhim hisoblanadi va uning grammatik kategoriyalari tilning umumiy tuzilishini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Maqolada nemis tilidagi ot so'z turkumining xususiyatlari va uning kategoriyalariga to'xtalamiz.

Otning ta'rifi

Nemis tilida ot (Nomen) — bu odamlar, hayvonlar, narsalar, joylar, tushunchalar yoki holatlarni ifodalovchi so'zdir. Nemis tilidagi otlar ingliz yoki o'zbek tilidagi otlarga o'xshash tarzda, ma'lumot beruvchi so'z sifatida ishlatiladi. Biroq, nemis tilining xususiyatiga ko'ra, otlar grammatik jinsga (Maskulin, Feminin, Neutrum) bo'linadi va raqam (Yakka yoki Ko'plik) va holat (Nominal, Akkusativ, Dativ, Genitiv) kabi grammatik kategoriyalarga ega.

Nemis tilida otning kategoriyalari

a) Grammatik jins (Genus)

Nemis tilida otlar uchta grammatik jinsga bo'linadi:

- **Maskulin (Erkek jins):** Bular odatda erkak shaxslarni yoki ba'zi hayvonlarni ifodalovchi otlar. Masalan: *der Mann* (erkak), *der Hund* (it).
- **Feminin (Ayol jins):** Ayol shaxslar yoki ba'zi hayvonlar, shuningdek, ba'zi narsalarni ifodalovchi otlar. Masalan: *die Frau* (ayol), *die Katze* (mushuk).
- **Neutrum (Neytral jins):** Odatda o'zgaruvchan yoki jinsiga qarab aniqlanmaydigan otlar. Masalan: *das Kind* (bola), *das Buch* (kitob).

b) Raqam (Zahl)

- **Yakka (Singular):** Bitta ob'ektni yoki shaxsni bildiradi. Masalan: *der Tisch* (stol), *die Lampe* (lampochka).
- **Ko'plik (Plural):** Ikki yoki undan ortiq ob'ektni yoki shaxsni bildiradi. Masalan: *die Tische* (stollar), *die Lampen* (lampalar).

c) Holat (Kasus)

Nemis tilida otlarning holati to'rtta kategoriyaga bo'linadi, bu esa otning rolini aniqlaydi:

1. **Nominal holat (Nominativ):** Sub'ektni bildiradi. Masalan: *Der Hund schläft* (It uxlayapti).
2. **Akkusativ holat:** Obyektni bildiradi. Masalan: *Ich sehe den Hund* (Men itni ko'raman).
3. **Dativ holat:** To'ldiruvchi va yordamchi otlar uchun ishlatiladi. Masalan: *Ich gebe dem Hund das Futter* (Men itga ovqat beraman).

4. **Genitiv holat:** Egalikni bildiradi. Masalan: *Das Buch des Mannes* (Erkakning kitobi).

d) Otlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari

Nemis tilida ba'zi otlar faqat bitta jinsga ega bo'ladi va ular grammatik jinsga qarab o'zgaradi. Masalan:

- *der Lehrer* (erkak o'qituvchi) va *die Lehrerin* (ayol o'qituvchi).
- Boshqa tilarda emas, balki nemis tilida ba'zi otlar faqat bir jinsda mavjud bo'ladi, ya'ni *der Lehrer* faqat erkakni bildiradi.

Xulosa

Nemis tilida ot so'z turkumi uning grammatik xususiyatlari bilan juda boy va murakkab. Garchi otlar har bir tilda mavjud bo'lsa-da, nemis tilidagi otlarning jinsga, raqamga va holatlarga bo'linishi tilni o'rganishda alohida e'tibor talab qiladi. Otlarning bu grammatik kategoriyalari nemis tilida to'g'ri gap tuzish uchun zarurdir. Nemis tilidagi otlar orqali tilning zamon, fe'l va boshqa grammatik tizimlariga ta'sirini tushunish ham mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **Urunbayevna, I. O.** (2024). ILM-FANDA TERMINLAR OLAMI. XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI , 1 (1), 187-189.
2. **Burxonovich, A. O.** (2024). ZOOFRAZEMALARNI TADQIQ QILISHDA DA TISHKINA TAHLIL METODI (RUS VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA). PEDAGOG, 7(9), 131-134.
3. **Azamov, O.** (2023). ZOOFRAZEMALARNI NEMIS TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISH TAMOYILLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(23), 100-106.
4. **Muxtarovna, Q. N.** (2025, March). NEMIS VA O 'ZBEK TILLARI MISOLIDA KOMPLIMENTNING TILSHUNOSLIK VA MADANIYATSHUNOSLIKDAGI O 'RNI. In Uz Conferences (Vol. 1, No. 2).
5. **КОДИРОВА, Н. М.** ИНОСТРАННЫЕ ЯЗЫКИ В УЗБЕКИСТАНЕ. ИНОСТРАННЫЕ ЯЗЫКИ В УЗБЕКИСТАНЕ Учредители: Министерство высшего и среднего специального образования Республики Узбекистан, (2), 85-99.